

KATHERINE MANSFIELD
SALVATGE I FREDA
ANTOLOGIA POÈTICA

Tria i traducció de Marcel Riera

Pròleg de Marina Porras

LaBreu
Edicions

Amb el suport del Departament de Cultura.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Primera edició: gener 2024

© de la traducció: Marcel Riera Bou, 2024
© d'aquesta selecció de poemes: Marcel Riera Bou, 2024
© del pròleg: Marina Porras, 2024
Correcció: Rudolf Ortega
Fotografia de la solapa: Creative Commons

Edita: LaBreu Edicions
labreuedicions@gmail.com
labreuedicions.com
Twitter: @LaBreuEdicions
Facebook: @labreu.edicions
Instagram: @labreu_edicions
Grafisme coberta: Nina Marin
Disseny col·lecció: Marc Romera & Ester Andorrà
ISBN: 978-84-127601-5-6
Dipòsit Legal: B-22242-2023
Impressió: Liber Digital, S. L.

L'editor autoritza la reproducció d'aquest llibre, totalment o parcial, per qualsevol mitjà, actual o futur, sempre que sigui per a ús personal i no amb finalitats comercials.

L'OCELL FERIT

—MARINA PORRAS—

Els poemes de Katherine Mansfield són plens d'ales. Ales de papallona, ales de fada i, sobretot, ales d'ocell. Totes són delicades i fràgils, i estan a punt de trencar-se. Amb aquestes ales que lluiten inútilment contra el vent, Mansfield recrea la sensació de debilitat i d'ofec que la va perseguir durant bona part de la seva vida en forma de tuberculosi. No és casualitat que, als seus diaris, l'escriptora digui que els seus pulmons són les seves ales. Amb el pas dels anys, com els va passar als seus pulmons, les ales dels poemes es van enfosquint.

Quan tenia vint anys, Mansfield va escriure «Quan vaig ser un ocell»; és la primera vegada que es presenta a si mateixa com a animal, convertint el seu vestit en unes ales. A «Ahir a la tardor», el personatge del poema s'espolsa del front «les ales bategants dels seus somnis», com si ja començés a perdre-les. A «La nena canviada, filla d'una fada», nota que els braços se li tornen ales, però són «ales bategants que han perdut les plomes». Els animals alats passen pels versos de Mansfield perquè són una al·legoria d'ella mateixa. L'escriptora estava obsedida amb els ocells perquè li agradava —i segurament envejava— la possibilitat que tenien de sortir volant en qualsevol moment.

En un poema que s'autodedita, «A K. M.», es descriu com un ocell de cos verd i ales vermelles que fan pensar en les taques de sang que li sortien dels pulmons. El poema acaba dient: «Un moment, un moment... que em moro / Amunt i més amunt li baten les ales». Dos anys abans de morir, quan tot el que escriu agafa un to encara més crepuscular, es pregunta qui són «aquests que aletegen per l'aire ple d'ombres». Al penúltim poema d'aquest recull, Mansfield és un ocell hivernal. I a l'últim, escrit en un hotel a Suïssa pocs mesos abans de la mort, és un ocell ferit que intenta, en un crit que sap estèril, negar el seu final: «Ella és com un ocell ferit que reposa en una bassa / Amb molta timidesa alça el cap de sota l'ala [...] Oh, ales meves, alceu-me, alceu-me... / No estic ferida de mort...».

Mansfield va començar a escriure poemes als catorze anys, quan encara no havia sortit de Nova Zelanda, l'illa on va néixer i el paisatge que va marcar el seu imaginari. Abans d'anar-se'n a Anglaterra, a l'escola on va estudiar d'adolescent, n'havia escrit vuitanta. La majoria són puerils i naïfs, de nena mística, però alguns serveixen per veure trets de la seva sensibilitat que no abandonarà mai: la mirada panteista cap a la natura, la fascinació per la música i les foscors de la nit o el menyspreu cap a la convenció.

El poema «Aquest és el meu món, la meva habitació» el podria pensar qualsevol adolescent amb ínfules literàries, però té una gràcia que no és fàcil d'imitar. A *Fulles de falgue-*

ra, el recull que va escriure als quinze anys, ja s'hi veuen les ganes de trobar un llenguatge propi i una veu com a escriptora. Als dinou va fer un llibre de poemes infantils, il·lustrat per una artista que va ser la seva primera amant. Per escriure'l es va inspirar en la seva cosina Elizabeth von Arnim, autora d'un llibre per a nens que havia estat un èxit. Provant d'imitar-la, va enviar el manuscrit als Estats Units, però l'hi van retornar. Mansfield no tindria gens de sort amb els editors de poesia: els pocs intents que va fer de publicar-ne van quedar en no res, i només va veure alguns poemes impresos a les revistes literàries on col·laborava.

En aquests primers poemes també s'hi veu un gest molt seu: la inclinació al joc, les ganes d'experimentar amb la llengua i de fer trucs d'enginy. Se'n podrien triar molts, però «Una versió per a damisel·les del joc de cartes» és un bon exemple de la mena de poemes que Mansfield feia per guanyar-se l'atenció del públic i aconseguir el que seria un dels objectius de la seva vida: agradar i flirtejar amb qui l'escoltava.

L'altra cara de la moneda són els poemes introspectius i tristos, que ensenyen la disposició natural de l'escriptora a descriure les coses que no encaixen, les esquerdes de la convenció. «La nena solitària» deu ser una de les primeres vegades que Mansfield fa servir la imatge —la seva obra n'està inundada— d'una noia que és ella mateixa atrapada en un mirall, atrapada en allò que algú altre vol que sigui.

L'època poèticament més intensa de Mansfield coincideix amb els anys més experimentals com a escriptora. En tenia vint, i després d'aconseguir que els seus pares cedissin, que s'hi negaven, se'n va anar a Londres per intentar triomfar escrivint. Enlluernada pel ritme de la ciutat, es va embor-ratxar de llibertat i va assajar la vida de la persona en qui es volia convertir: una artista bohèmia, convençuda que una vida desendreçada la faria crear millor. D'aquella època és el poema de dos versos «Paraules per a T. W. T»: «¿i què és, amor meu, allò que més estimo / la substància o l'ombra?».

Les experiències noves li van eixamplar els temes. Ja no li serveix estar tancada a l'habitació, sinó que, com escriu a «La nena canviada, filla d'una fada», és salvatge i freda i no pot tornar a una presó de quatre parets: «em moro de ganes de ser lliure altra vegada». D'aquest desig neix «Dormíem junts», que és un primer intent de transformar una relació eròtica en versos. «A Stanislaw Wyspianski» és una oda al seu amant polonès, a qui ens presenta com un guerrer. Amb els anys, els seus amants passen de ser lluitadors a caníbals que es destrueixen els uns als altres. A «Ella m'ha llençat damunt la planta del lli», la planta se li entortolliga al cor i li xucla la sang tal com farà la seva amant.

A Londres va escriure un altre recull frustrat: *Criatura terrestre*, que no va poder publicar. Era el llibre més ambiciós que havia fet i, alhora, un pont entre els poemes prime-rens i una escriptura més madura, que controla el to i el ritme. Aquí hi veiem un dels trets fonamentals de Mansfield com a escriptora: la capacitat de transformar-se i moure's amb versatilitat entre temes i imatges. L'escriptora buscava,

i començava a trobar, una veu lírica forta en primera persona; una veu que barreja els records i l'experiència amb les lectures que la influenciaven: els poetes decadents de finals del XIX, els simbolistes francesos, el modernisme anglès que va créixer amb ella i, per damunt de tot, Oscar Wilde. Tot i que era una lectora compulsiva de poesia, als seus versos rarament hi ha referències explícites dels autors que li agradaven, només ecos i ressons.

Resseguint la seva carrera veiem que, quan va començar, Mansfield feia contes i poemes amb la mateixa intensitat: mentre s'estrenava com a contista volia ser reconeguda com a poeta i es prenien a si mateixa com a tal. Tot i que la poesia és la part més desconeguda de la seva obra, ella no se la va prendre mai com una mania lírica ni com un exercici per entretenir-se o desfogar-se. Trigarà poc a veure que els contes són el gènere amb què ningú li podrà fer ombra, però seguirà escrivint versos, a intervals intermitents, durant tota la vida.

De la mateixa manera que passa amb els diaris i alguns dels relats, es fa difícil separar la poesia de Mansfield de la seva biografia, i els poemes de l'última dècada la segueixen molt de prop. Quan finalment creia que podia tenir el que volia —fer vida d'escriptora al costat del seu marit erudit i a tocar del cercle de Bloomsbury—, tot se li va estroncar per la malaltia. Mansfield va passar molts anys viatjant per Europa, buscant ambients favorables als seus pulmons. I durant la

vida de nòmada malalta, veient que se li acabava el temps, es va concentrar en el que sabia que quedaria després d'ella: els contes. Per això hi ha una gran diferència entre el nombre de poemes escrits fins als vint-i-dos anys (150) i els que va fer els últims deu (67). Els darrers són sens dubte els més bons.

N'hi ha molts que no s'entenen si no es coneix la seva vida: «A LHB» parla de la mort del seu germà durant la Primera Guerra Mundial, una pèrdua que la va fer escriure sobre Nova Zelanda per pagar un «deute sagrat» amb ell. «Villa Pauline» és el nom de la casa al sud de França on va viure els mesos més feliços amb el seu marit, i on cada vespre, per entretenir-se, triaven un tema i cadascú en feia un poema. En canvi, «Ales protectores» és un crit d'ajuda a Murry, un text tristíssim sobre la seva relació —«et faig tanta llàstima!»— i el que podria haver estat. Amb Murry, Mansfield es movia entre la devoció i el retret; «El nou marit» és un poema on li retreu l'abandonament: «qui és aquest home que et deixa / en un país llunyà, malalta i glaçada / qui és el marit, qui és la pedra / que et deixa sola a tu, una criatura».

Naturalment, la mort és un tema omnipresent, lligat al ressentiment i la ràbia de notar que la malaltia la guanyaria. «Arrivée» és un poema molt cru sobre la vida solitària i frustrant de malalta d'hotel: «sembla que em passi mitja vida arribant a hotels estranys / i demanant si me'n puc anar de seguida al llit». «Malade» explica una nit d'hotel on ella i l'hoste de l'habitació del costat tussen tuberculosos, «com dos galls / que es criden l'un a l'altre en una falsa matinada / des de granges remotes i amagades». «La curta i

tediosa aventura de K. M.» és una broma macabra sobre la tuberculosi i una paròdia terrible sobre la impotència que li provocaven els metges.

Malgrat la foscor, però, als poemes també s'hi veu un vessant que acompanya Mansfield en tot el que va escriure: l'atracció per la fantasia i, especialment, pels contes de fades. «Clavellina nocturna» ensenya les seves millors virtuts com a escriptora i els seus jocs amb la meravella. El va escriure per a la seva amiga Ottoline Morrell després d'una de les visites a Garsington Manor, on l'amfitriona organitzava festes per als intel·lectuals de Bloomsbury. El poema descriu una festa màgica en què la lluna brilla i els personatges parlen i ballen i neden com si estiguessin en una comèdia de Shakespeare —Mansfield les adorava—. Tot puja de to fins que la música s'acaba i tothom desapareix després d'una pregunta que queda surant en l'aire: «la lluna, ¿és una verge o una meuca?».

També és a Ottoline Morrell que escriu una carta que ens ajuda a llegir-la millor. Mansfield li diu que ha arribat l'hora d'una «nova paraula» perquè la gent no ha explorat prou la prosa com a mitjà d'expressió. La prosa és, segons l'escriptora, una terra amagada que s'ha de descobrir. En una de les entrades del diari, escrita com a conversa amb el seu germà mort, diu que ha de començar a «escriure de debò» perquè els arguments dels seus contes la deixen freda. Diu que vol escriure «honestament» —la sinceritat serà la seva obses-

sió— i que vol escriure poesia: «Sempre em poso a tremolar al caire de la poesia. L'ametller, els ocells, el petit bosc on ets, les flors que no veus, la finestra on m'aboco i somio que et repenges a la meva espatlla, i les vegades que la teva fotografia «sembla trista». Però especialment vull escriure una mena de llarga elegia a tu... potser no en poesia. Ni tampoc en prosa. Segurament en una mena de *prosa especial*».

La «nova paraula» i la «prosa especial» són aproximacions perfectes a la seva concepció de la poesia. Els poemes de Mansfield són un intent d'explorar nous territoris i noves possibilitats escrivint, i per això tensa els límits i juga amb la forma, esborra les fronteres entre el vers i la prosa. La seva poesia és una mena d'alquímia perquè, de la mateixa manera que molts dels seus contes són moments poètics que es transformen en prosa, als versos és fàcil de veure-hi els trets que la fan bona narradora: el to conversacional, la fascinació pel detall o la creació d'atmosferes vaporoses que permeten l'ambigüitat.

Mansfield va fer servir la poesia de moltes maneres. Era una forma d'evasió, com explica en aquesta nota al diari: «He estat un cuc aquest matí & he llegit poesia quan hauria d'haver treballat»; o de companyia espiritual, com es veu en aquesta altra: «El dia s'ha fet etern. He llegit a la tarda i he llegit al llit amb J. un munt de poesia. Si visqués sola em tornaria molt dependent de la poesia». Però com passa amb tot el que escrivia, la poesia era un mitjà per provar d'expressar-se tan honestament com pogués.

La gran virtut de la poesia de Mansfield és que serveix per veure que la seva sensibilitat és una teranyina que es va

fent gran i sofisticada a còpia de treballar-la. Els seus poemes ensenyen que un univers no es pot improvisar, i que els bons escriptors es passen la vida barallant-se amb les mateixes obsessions. Per això no m'ha sorprès veure tantes ales de papallona, de fada i d'ocell en aquests versos. Trobar aquests animals alats ha estat com continuar una conversa que havia començat als contes, als diaris i a les cartes. Mansfield estrena la seva carrera com un ocell àgil i fort, però la malaltia li posa un pes a les ales que l'acabarà matant. La lluita inútil de les ales contra el vent és un símbol de la resistència de Mansfield contra un destí que no va poder evitar. L'ocell ferit és una imatge perfecta per acabar l'obra poètica d'una escriptora que no es va rendir mai.

NOTA 1: Si ens fixem en les edicions que se n'han fet, veiem que la poesia de Mansfield és la part menys coneguda de la seva obra. Aprofitant el boom mansfieldià que hi va haver després de la seva mort prematura, el seu marit John Middleton Murry, a qui sempre s'ha criticat que va aprofitar l'èxit pòstum de la seva dona d'una manera poc delicada, va fer una petita antologia de poemes. Uns anys més tard, el 1930, se'n va publicar una edició ampliada, i no va ser fins el 1988 que se'n va fer una altra selecció. Després d'aquesta, van passar gairebé trenta anys, fins el 2016, quan Gerri Kimber i Claire Davison van editar la poesia completa (descobrint-hi *Criatura terrestre*, el recull que Mansfield va intentar publicar el 1910 i que serveix a Kimber per afirmar que, quan

començava a ser publicada com a contista, també volia fer carrera com a poeta). Les notes a la poesia completa i els textos de Kimber són la millor introducció a la seva poesia.

NOTA 2: La traducció del fragment del diari de Mansfield és de Marta Pera Cucurell. Podeu trobar el text sencer als *Diaris*, publicats per *L'Avenç* el 2018, i a l'antologia de cartes i diaris *La vida de la vida*, publicada per Angle Editorial el 2022.

LITTLE FRONDS

1903

FULLES DE FALGUERA

MUSIC

The world began with music,
Wist ye not the “Music of the Spheres”
And the angels will be playing harps of gold
When Judgement Day appears.

When Christ our heavenly Lord came down to earth
And solemn stillness reigned all around
A burst of angel’s song proclaimed his birth
That made the whole world tremble at the sound — — —

We pray that when our Lord may come again
And when we hear that angel’s music ring
That we may shout with one accord “Amen”
And with the angels joyfully may sing.

All the world is music
Wist ye not the music of the sea
The music of the birds, the winds, the flowers
‘Tis all in all to me.

MÚSICA

El món va començar amb música:
¿oi que coneixeu la «Música de les Esferes»
i que els àngels tocaran arpes d'or
quan arribi el Dia del Judici?

Quan Crist, el nostre Senyor Celestial, va baixar a la terra
i per tot arreu regnava la quietud,
un esclat de cançons angelicals va proclamar la seva naixença
i en sentir-los el món sencer va tremolar.

Preguem perquè, quan Nostre Senyor torni
i escoltem com sona la música dels àngels,
puguem cridar tots a la vegada «Amén»
i alegrement amb els àngels cantem.

El món sencer és música:
¿oi que coneixeu la música del mar,
la música dels ocells, dels vents, de les flors,
que això ho és tot i tot és en mi?

A FRAGMENT

What thing, more beautiful, more fair
To eyes of God and man is
Than a garden.

It is the spot where
Man first prayed to God
Craving his pardon.

UN FRAGMENT

Què hi ha de més preciós, de més agradable
als ulls de Déu i de l'home,
que un jardí?

És l'indret on,
per primera vegada, l'home va resar a Déu
anhelant el seu perdó.